

KS. JAN PRACZ
Lublin

KRONIKA INSTYTUTU TEOLOGII PASTORALNEJ KUL ZA ROK AKADEMICKI 1988/89

Instytut Teologii Pastoralnej KUL prowadzi prace badawcze nad różnymi problemami związanymi z działalnością duszpasterską Kościoła, kształci kadre profesorską dla seminariów duchownych w Polsce i świeckich specjalistów dla duszpasterstwa oraz uczestniczy w realizacji zadań ogólnouniwersyteckich. W 1968 r. Stolica Apostolska dekretem *Sacrae Congregationis pro Institutione Catholica* nadała, istniejącej od 1958 r. w ramach Wydziału Teologicznego, Sekcji Teologii Pastoralnej prawa Instytutu. Realizując wytyczne Jana Pawła II zawarte w konstytucji *Sapientia Christiana*, w roku akad. 1980/81 przeprowadzono reformę struktury Instytutu.

1. ORGANIZACJA STUDIÓW

W roku akad. 1988/89 Instytut Teologii Pastoralnej kontynuował działalność w strukturach organizacyjnych powstałych w ramach reformy realizującej wskazania konstytucji *Sapientia Christiana*. Instytut obejmował pięć Specjalizacji:

a) *Specjalizacja Teologii Praktycznej*, w skład której wchodzi trzy Katedry: Dogmatyki Pastoralnej – p.o. kierownika ks. prof. dr hab. M. Majewski; Socjologii Religii – kierownik: ks. prof. dr hab. W. Piwowski, równocześnie kierownik Specjalizacji i całego Instytutu, oraz Katedra Organizacji Duszpasterstwa – kierownik: ks. prof. dr hab. R. Rak;

b) *Specjalizacja Katechetyczna* – kierownik Specjalizacji i Katedry ks. prof. dr hab. M. Majewski;

c) *Specjalizacja Homiletyczna* – kierownik Specjalizacji i Katedry ks. doc. dr hab. M. Brzozowski;

d) *Specjalizacja Liturgiczna* – kierownik Specjalizacji i Katedry ks. doc. dr hab. J.J. Kopec;

e) *Specjalizacja Pedagogiki Rodziny* – kierownik Specjalizacji i Katedry ks. doc. dr hab. J. Wilk.

W roku 1988/89 w Instytucie było 18 etatowych pracowników naukowych, w tym 7 pracowników samodzielnych, 7 adiunktów, 3 starszych asystentów i 1 asystent. Zajęcia zlecone prowadziło 9 pracowników naukowych. Przez cały rok z urlopu korzystał ks. prof. dr hab. R. Rak, a w drugim semestrze z urlopu habilitacyjnego korzystali: ks. dr K. Ryczan, ks. dr Z. Wit i dr K. Wojacek.

W okresie sprawozdawczym studiowało w Instytucie 93 studentów i doktorantów, w tym na roku pierwszym – 29, drugim – 22, a rok trzeci łącznie z doktorantami, którzy wcześniej uzyskali licencjat, liczył 42 osoby. Studia trwają trzy lata. Po drugim roku studiów słuchacz zobowiązany jest do złożenia egzaminu licencjackiego z 60 tez i do przedstawienia pracy licencjackiej. Trzeci rok ma charakter studiów doktoranckich.

Instytut prowadził także w dalszym ciągu Studium Duszpasterstwa Robotników (26 słuchaczy), a jego koordynatorem był ks. dr S. Bielecki. Ponadto Katedra Liturgiki organizowała i koordynowała pracę na Studium Pastoralno-Liturgicznym (45 słuchaczy). Pracownicy Instytutu prowadzili również systematyczne zajęcia na: kursie zwyczajnym teologicznym "A" i "B"; Studium Pastoralno-Katechetycznym w Opolu; Studium Życia Religijnego w Lublinie i Studium Życia Rodzinnego w Katowicach, oraz w kilku seminariach duchownych diecezjalnych i zakonnych.

Organizacja pracy omawiana była przez Radę Naukową Instytutu Teologii Pastoralnej, którą stanowią wszyscy pracownicy naukowi Instytutu. W roku akademickim odbyły się 4 posiedzenia Rady, którym przewodniczył kierownik Instytutu ks. prof. dr hab. W. Piwowski, a funkcję sekretarza pełniła s. dr H. Wrońska.

2. ZMIANY PERSONALNE

W roku akad. 1988/89 ks. dr R. Kamiński (organizacja duszpasterstwa) otrzymał zatwierdzenie habilitacji przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną oraz został powołany przez Ministra Edukacji Narodowej na stanowisko docenta. Na stanowisko docenta otrzymał również nominację ks. dr hab. J. Wilk i został powołany na stanowisko kierownika Katedry Pedagogiki Rodziny. Pracę w Instytucie na stanowisku asystenta rozpoczął ks. mgr S. Łabendowicz (katechetyka).

3. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

a) *Kierunki badań*

Instytut Teologii Pastoralnej prowadził prace badawcze nad problemami duszpasterstwa w aspekcie historycznym, dogmatycznym, kairologicznym i prakseologicznym. Aspekt historyczny obejmuje badania nad dziejami i uwarunkowaniami działalności kaznodziejskiej, liturgicznej, katechetycznej i organizacyjnej w duszpasterstwie. Aspekt dogmatyczny ujawnia się w badaniach nad teologicznymi zasadami duszpasterstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przesłanek wynikających z biblistyki i eklezjologii. Aspekt kairologiczny obejmuje studia analizujące sytuację, w jakiej aktualnie prowadzona jest działalność duszpasterska Kościoła, ze szczególnym uwzględnieniem nowych zjawisk i tendencji w kulturze. Wreszcie badania prowadzone w aspekcie prakseologicznym zmierzają do wypracowania planu duszpasterskiego oraz zasad i dyrektyw duszpasterskich, wynikających z przesłanek dogmatycznych i adekwatnych do aktualnej sytuacji kulturowej.

Przez te badania Instytut pragnie wnieść swój wkład w kształtowanie skuteczniejszych form duszpasterstwa i przyczynić się do rozwoju takiej religijności, która korespondując z istotnymi wartościami kultury polskiej, jednocześnie będzie posiadała cechy autentycznego chrześcijaństwa, bo takie wartości umożliwiają rozwój Kościoła w powstającym w Polsce społeczeństwie pluralistycznym.

b) *Sympozja*

Katedra Liturgiki zorganizowała dwa sympozja liturgiczno-pastoralne: 1) "Sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych" - Zamość-Lublin-Chełm (29-31 III 1989 r.), 2) "Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych. Katechumenat i chrzest dorosłych w praktyce duszpasterskiej" - Zahrze-Opole (11-12 IV 1989 r.), oraz współuczestniczyła w organizowaniu rocznego Sympozjum dla Wykładowców Liturgiki, na temat "Ars celebrandi" - Katowice (12-13 IX 1988 r.).

Udział w sympoziach zagranicznych

W trzech sympoziach zagranicznych uczestniczył ks. prof. dr hab. W. Piwowarski i wygłosił następujące referaty: "Kościół a Państwo w katolickiej nauce społecznej" (Konstancja), "Sytuacja Kościoła w mieście - wyzwanie i odpowiedź" (Berlin), "Religia cywilna na przykładzie Polski" (Zurych). Ks. dr J. Pracz uczestniczył w międzynarodowym sympoziom homiletycznym w Würzburgu na temat "Zapomniane korzenie - Stary Testament w przepowiadaniu" (3-7 X 1988 r.), a ks. dr A. Tomkiewicz brał udział w międzynarodowym sympoziom w Ranischholzhausen (RFN) na temat "Historia

pedagogiki i jej znaczenie dla współczesnego wychowania i nauczania" (26-30 IX 1988 r.).

Udział w sympoziach i spotkaniach naukowych w kraju

Pracownicy Instytutu Teologii Pastoralnej uczestniczyli w VI Kongresie Teologów Polskich w Lublinie na temat "Chrześcijańskie dziedzictwo bizantyńsko-słowiańskie" (12-14 IX 1989 r.). Ks. prof. dr hab. W. Piwowarski uczestnicząc w sympozjum polsko-amerykańskim w Sandomierzu wygłosił referat "Publiczne i prywatne w płaszczyźnie religijnej na przykładzie Polski". Na sympozjum w Katowicach ks. doc. dr hab. J. J. Kopeć wygłosił referat "Ćwiczenia i seminaria z liturgiki", zaś ks. dr Cz. Krakowiak referat "Zgromadzenie liturgiczne jako podmiot celebracji". Pracownicy Instytutu wygłosili cały szereg referatów podczas sympozjów formacyjnych dla duszpasterzy oraz wiele odczytów w Klubach Inteligencji Katolickiej i w ramach Dni Kultury Chrześcijańskiej w różnych miejscowościach.

c) *Goście zagraniczni*

W roku akad. 1988/89 Instytut zorganizował pobyt i wykłady profesorów z różnych ośrodków uniwersyteckich: prof. J. Hampel z Augsburga i prof. K. Kunert z Tübingen wygłosili następujące wykłady: "Chrześcijański obraz człowieka a wychowanie", "Rola wychowawcy w procesie wychowania", "Metody planowania procesu nauczania" i "Dydaktyka w szkole wyższej"; prof. H. Rennings, Dyrektor Instytutu Liturgicznego w Trewirze; prof. F. Kockschein z Bambergu; prof. R. Sauer z RFN; prof. E. Alberich z Włoch i prof. W. Langer z Austrii.

d) *Publikacje*

Pracownicy Instytutu wydali drukiem w okresie sprawozdawczym 5 pozycji książkowych i 34 artykuły naukowe oraz szereg artykułów popularnonaukowych. Ponadto w tym okresie zredagowano pastoralny numer "Roczników Teologiczno-Kanonicznych"; "Studia Liturgiczne" T. 5; pozycję książkową *Niepokalana* oraz Biuletyn Socjologii Religii w "Collectanea Theologica".

e) *Nagrody naukowe*

Ks. dr hab. R. Kamiński otrzymał nagrodę naukową za najlepszą pracę habilitacyjną pod tytułem *Przynależność do parafii katolickiej. Studium pastoralne*.

4. ZAKŁAD NAUKOWY

Zakład Naukowy Instytutu Teologii Pastoralnej w roku akad. 1988/89 wzbogacił swe zbiory specjalne, druki zwarte, czasopisma i mikrofilmy ze

wszystkich specjalizacji pastoralnych. Księgozbiór zakładu liczył: druki zwarte - 8482, czasopisma - 1363, zbiory specjalne - 389, mikrofilmy - 252 oraz inne - 137.

5. PRACE DYPLOMOWE

Rozprawy doktorskie

Ks. Bronisław K a c z m a r e k. Wychowanie religijno-moralne narodu polskiego w pismach Augusta Hlonda (prom. ks. prof. dr hab. M. Majewski); ks. Krystian W o r b s. Modlitewnik Górnośląski *Droga do nieba* księdza Ludwika Skowronka. Studium historyczno-pastoralne (prom. ks. prof. dr hab. R. Rak); ks. Antoni K r e t. Religijność a postawy wobec pracy robotników sezonowych. Studium socjologiczne (prom. ks. prof. dr hab. W. Piwowarski); ks. Wiesław P r z y c z y n a. Ewangelizacja w dokumentach Soboru Watykańskiego II i w adhortacji Pawła VI *Evangelii nuntiandi* (prom. ks. doc. dr hab. M. Brzozowski).

Prace licencjackie

Ks. Aleksander Burdzy. Organizacja duszpasterstwa w Dekanacie Żurawickim; ks. Jan Paweł Sacher. Zwyczaje, obrzędy, wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w parafii Wysoka koło Góry Świętej Anny; ks. Jerzy Stryczek. Katolickie zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w okolicy Ozimka; ks. Stanisław Araszczuk. Konflikt pokoleń we współczesnej rodzinie polskiej wobec nakazu oddawania czci rodzicom; ks. Piotr Bruski. Koncepcja religii w ujęciu Sørensa Kierkegaarda; ks. Karol Krafczyk. Metoda indukcji homiletycznej jako postulat aktualnej dydaktyki kaznodziejskiej; Ks. Marian Krojenka. Struktura organizacyjna i życie religijne dekanatu Bytom - Wschód (diecezja opolska) w latach 1945-1975; ks. Gerard Mainka. Ks. Augustyn Weltzel (1817-1897) jako historyk Górnego Śląska; ks. Roman Adamczyk. Katecheza w duszpasterstwie w świetle polskich czasopism pastoralno-katechetycznych w okresie Soboru Watykańskiego II; ks. Tadeusz Panuś. Chrześcijanin w obliczu śmierci na podstawie dzieł świętego Cypriana; ks. Wojciech Pietrzyk. Wychowanie chrześcijańskie w harcerstwie do 1939 roku; ks. Dariusz Skrok. Godność kapłana i formy jego posługi liturgicznej w ujęciu ks. Prymasa Stefana Wyszyńskiego (1901-1981); ks. Adam Bałabuch. Przemówienia i listy ks. Michała Rękasa jako próba kształtowania życia religijnego chorych; ks. Henryk Rzega. Problematyka kazań dla dzieci w świetle współczesnej literatury homiletycznej; ks. Krzysztof Wojda. Odpowiedzialność młodzieży za losy narodu w świetle kazań i przemówień księdza Stefana Kardynała Wyszyńskiego.

Magisteria kursu zwyczajnego A i B

Jan Bocek. Zwyczaje i obrzędy związane z przeżywaniem Wielkiego Postu i Wielkanocy w parafii koło Rzeszowa; Marzena Bogucka-Maksymiuk. Wychowanie w rodzinie w aspekcie kształtowania hierarchii wartości (na podstawie analizy wypowiedzi młodzieży); Andrzej Buchowski. Przemiany religijności w środowisku podmiejskim w czterdziestolecu powojennym. Studium socjologiczne na przykładzie parafii Kuńkowce; Zbigniew Cabański. Pokuta chrześcijańska w homiliach drukowanych w "Bibliotece Kaznodziejskiej" w latach 1957-1987; Andrzej Cag. Struktura zawodowa a stan religijności mężczyzn w środowisku podmiejskim na przykładzie parafii Budziwój; Tadeusz Chmiel. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach dekanatu rzeszowskiego wschodniego jako obiekty kultu; Stanisław Ciejka. Ks. Kanonik Zenon Rafalski - życie, działalność i wzór kapłańskiej postawy; Stanisław Czachor. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w dekanacie strzyżowskim jako obiekty kultu; Jacek Ćwikła. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach byłego dekanatu łańcuckiego jako obiekty kultu; Iwona Dębska. Wpływ więzi uczuciowych w rodzinie na przyczyny powstawania choroby sieroczej dziecka w świetle piśmiennictwa naukowego w latach 1970-1986; Edward Dudziak. Kształtowanie postaw moralnych młodzieży wobec kultury w zależności od struktury rodziny pochodzenia (na podstawie badań młodzieży); Andrzej Gierczak. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach dekanatu kańczuckiego jako obiekty kultu; Ireneusz Dzidzić. Ugoda społeczna w nauczaniu ks. kardynała Józefa Glempa Prymasa Polski w latach 1981-84; Krzysztof Dziura. Problem powołania kapłańskiego w kazaniach dla młodzieży drukowanych w "Bibliotece Kaznodziejskiej" w latach 1965-1985; Krzysztof Gołąbek. Przepowiadanie do dzieci w świetle współczesnej homiletyki polskiej; Krzysztof Grabowski SDB. Kultura duchowa rodziny jako uwarunkowanie w procesie wychowania (na przykładzie badań nad obyczajowością rodziny); ks. Zdzisław Grzegorzczak. Kurpiowskie zwyczaje religijne na przykładzie wsi Wykrot; Mariola Gućwa. Katecheza w odniesieniu do środowisk wychowawczych młodzieży na przykładzie grupy katechetycznej z parafii św. Pawła w Lublinie; Wiktor Gumienny MIC. Problem teologii małżeństwa w pomocach dla kursów przedmałżeńskich (na podstawie materiałów pomocniczych wybranych Kurii Diecezjalnych); Cezary Jabłoński. Odnowione obrzędy koronacji wizerunku Najświętszej Maryi Panny; Stanisław Jamrozek. Wpływ dzieci z ruchu odnowy w Duchu Świętym na hierarchię wartości u młodzieży; Robert Kaniowski. Religijność katolików wiejskich na przykładzie miejscowości Boguchwały i Włodowo; Stanisław Kogut. Problematyka kazań rekolekcyjnych Ks. Alojzego Jougana; Stanisław Konior. Koncepcja wychowania seksualnego młodzieży w podręczniku *Przy sposobieniu do życia w rodzinie* w świetle nauki Kościoła; Paweł Kowol. Działalność dydaktyczna i pedagogiczna Jana Kajzera (1892-1976); Piotr

Kowal. Zwyczaje i obrzędy związane z zawarciem sakramentu małżeństwa i ucztą weselną na terenie parafii Borek Stary; Maria Kozak. Wychowanie w rodzinie w aspekcie kształtowania szacunku do pracy i jej wytworów (na podstawie analizy wypowiedzi młodzieży); Jan Zbigniew Kuca. Zwyczaje, obrzędy i obyczaje związane z przeżywaniem okresu Wielkiego Postu i Wielkanocy na terenie dawnej parafii Trzeboś; Ewa Kuchcik. Wychowanie w rodzinie do odpowiedzialności na podstawie wypowiedzi młodzieży; Tadeusz Kukulski. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w parafii Świętoniowa koło Przeworska; Aleksander Lewandowski. Zachowania religijno-moralne narzeczonych na przykładzie miasta Elbląga; Wiesław Łobaza. Zwyczaje i obrzędy ludowe związane z przeżywaniem Wielkiego Postu i Wielkanocy w parafii Domańradz; Wiesław Marecki. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w parafii Wrocanka koło Krosna; Witalis Marona. Świętowanie dnia Pańskiego w kazaniach i homiliach drukowanych we "Współczesnej Ambonie" i "Bibliotece Kaznodziejskiej" po drugiej wojnie światowej; Tadeusz Mieleszko. Zwyczaje i obrzędy ludowe związane z przeżywaniem Wielkiego Postu i okresu wielkanocnego w parafii Skrzyna; Mirosław Miron Michaliszyn. *Klucz Rozumienia* ("Ключ Разумчнн") jako główne dzieło homiletyczne Joanikija Haljatowskiego. Studium homiletyczne; Henryk Mazur. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach dekanatu brzozowskiego jako obiekty kultu; Ryszard Milewski. Świadomość religijna młodzieży przygotowującej się do małżeństwa na przykładzie Elbląga; Mariusz Mik. Przygotowanie do sakramentu chorych przez katechezę na podstawie katechizmu religii katolickiej; Janusz Niziołek. Zwyczaje i obrzędy pogrzebowe w parafii Iwonicz koło Krosna; Janusz Obłój. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach wiejskich dekanatu Krosno II jako obiekty kultu; Marcei Ogar. Zachowania religijno-moralne chłoporobotników na przykładzie parafii Wadowice Górne; Jarosław Olszewicz. Bóg i Kościół w kazaniach pierwszego roku Wielkiej Nowenny drukowanych we "Współczesnej Ambonie" i "Bibliotece Kaznodziejskiej"; Krzysztof Pawlak. Formacja liturgiczna alumnów w świetle dokumentów soborowych i posoborowych; Anna Pękala. Wpływ czasu wolnego rodziny na jej funkcję wychowawczą (na podstawie opinii rodziców); Marek Pękala. Wpływ sytuacji społeczno-politycznej na wychowanie w rodzinie (w oparciu o wypowiedzi rodziców); Wiesław Pindel. Kultura materialna rodziny jako uwarunkowanie w procesie wychowania (na przykładzie badań nad "Domem Rodzinnym"); Elżbieta Polak. Wychowanie w rodzinie do poszanowania drugiego człowieka (na podstawie analizy wypowiedzi młodzieży); Ryszard Polański. Wpływ nowo powstającej parafii na przemiany religijności w środowisku wiejskim. Studium socjologiczne na przykładzie parafii Chodaczów; Lesław Politowski. Źródło wody żywej - Analiza teologiczno-liturgiczna tekstów Mszy św. w III niedzielę Wielkiego Postu Rok A; Józef Paliwoda SDB. Formacja Salezjanów

do czynnego udziału w liturgii według Konstytucji i Regulaminów Towarzystwa św. Franciszka Salezego oraz salezjańskiego "Ratio Studiorum"; s. Teresa Rudzka. Służba Boża w Zgromadzeniu Sióstr Służebniczek Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej (Śląskich); Bogdan Józef Rzązewski. Wpływ stylów wychowania w rodzinie na kształtowanie postaw moralnych młodzieży w odniesieniu do kultury (na podstawie badań nad młodzieżą licealną); Henryk Rzeźnik. Problematyka zawarta w kazaniach księdza Leona Kwiatkowskiego; Jerzy Sepioł. Zwyczaje, obrzędy i wierzenia okresu Adwentu i Bożego Narodzenia w parafii Harkłowa; Henryk Sławiński. Symbolika znaku krzyża w odnowionej liturgii sakramentów świętych; Wiesław Sołtyś. Wpływ struktury rodziny na kształtowanie się postaw moralnych młodzieży w stosunku do przyrody (na podstawie wypowiedzi młodzieży); Leszek Struk. Pielgrzymka jako przejaw żywotności religijnej młodzieży akademickiej uczestników pieszej pielgrzymki warszawskiej; Krystian Szeli-ga. Antropologiczno-filozoficzne implikacje woli i jej wolności; Zbigniew Władysław Szostecki. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach dekanatu sokołowskiego jako obiekty kultu; Eugeniusz Henryk Szpila. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w parafiach dekanatu leżajskiego jako obiekty kultu; Władysław Tasior. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w dekanacie pruchnickim jako obiekty kultu; Józef Tomoń. Zwyczaje, obrzędy i obyczaje związane z przeżywaniem okresu Wielkiego Postu i Wielkanocy w parafii Golcowa; Marzena Turek. Wychowanie w rodzinie do dialogu (na podstawie analizy wypowiedzi młodzieży); s. Alicja Wester. Eucharystia w Konstytucjach Zgromadzenia Sióstr Szkolnych De Notre Dame z uwzględnieniem ich realizacji w życiu sióstr polskiej prowincji; Anna Wojsa. Potrzeby i oczekiwania dzieci wobec rodziców w świetle badań dzieci w wieku przedszkolnym; Bogusław Wójtowicz. Krzyże, kapliczki i figury przydrożne w dekanacie frysztackim jako obiekty kultu; Zdzisław Wrona. Kultura pedagogiczna rodziców jako uwarunkowanie w procesie wychowania (w świetle wypowiedzi rodziców); Adam Zaremba. Religijność głuchoniemych. Studium socjologiczne na przykładzie osób uczestniczących w duszpasterstwie; Anna Żak. Metodyka katechezy w podręczniku metodycznym do katechizmu *Bóg z nami* pod redakcją ks. J. Charytańskiego.